

Uznání dluhu

Uznání dluhu správcem dědictví není úkonem nezbytným k uchování majetkových hodnot náležejících do dědictví. K takovému úkonu správce dědictví není oprávněn, i kdyby k němu měl svolení soudu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 865/2009, ze dne 21.12.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v konkursní věci dlužnice I. S., zastoupené JUDr. A. K., advokátkou, se sídlem v H., vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 20 K 33/2006, o návrhu věřitele Ing. Z. B., zastoupeného Mgr. M. B., advokátem, se sídlem v O., na prohlášení konkursu na majetek dlužnice, o dovolání navrhujícího věřitele proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. srpna 2008, č.j. 1 Ko 76/2008-218, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 21. dubna 2008, č. j. 20 K 33/2006-125, prohlásil Krajský soud v Ostravě (dále též jen „konkursní soud“) k návrhu věřitele Ing. Z. B. konkurs na majetek dlužnice I. S. (bod I. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti návrhu na prohlášení konkursu vyšel zejména z toho, že:

- 1/ Navrhující věřitel uzavřel dne 10. června 2000 s N. S. (dále též jen „N. S.“) jako dlužníkem smlouvu o půjčce ve výši 1 milión Kč (dále též jen „první smlouva“); půjčenou částku, jejíž převzetí stvrdil, se dlužník zavázal vrátit do 10. září 2001.
- 2/ N. S. dne 28. července 2001 zemřel, přičemž k uvedenému dni činil nesplacený zůstatek půjčky 840.000,- Kč a dluh v této výši dosud trvá.
- 3/ Usnesením ze dne 15. srpna 2001, č. j. 37 D 650/2001-7, které nabylo právní moci téhož dne, ustanovil Okresní soud v Karviné (dále též jen „dědický soud“) správcem podniků N. S. a všech pohledávek a závazků vzniklých z dvoustranných smluv, které N. S. uzavřel se třetími osobami, Ing. D. H.
- 4/ Usnesením ze dne 22. července 2003, č. j. 37 D 650/2001-209, které nabylo právní moci 20. srpna 2008, zprostil dědický soud funkce Ing. D. H. a novou správkyní dědictví ustanovil JUDr. J. M., a to v rozsahu jednatelských oprávnění N. S. v podnicích, jejichž výčet usnesení obsahuje, dále všech pohledávek a závazků vzniklých z dvoustranných smluv, které N. S. uzavřel, v rozsahu smluvních práv a povinností příslušejících N. S. Dědický soud dále správkyni dědictví svěřil oprávnění činit úkony nezbytné k uchování majetkových hodnot dědictví a uložil jí, aby prostřednictvím dědického soudu předložila dědicům konečnou zprávu o své činnosti s vyúčtováním odměny a hotových výdajů.
- 5/ JUDr. J. M. jako správkyně dědictví zůstavitele N. S. dluh zůstavitele z první smlouvy uznala dle § 558 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“) dopisem ze dne 1. prosince 2003 (dále též jen „uznávací prohlášení“).
- 6/ Usnesením ze dne 9. září 2004, č. j. 37 D 650/2001-337 (Nd 2/02), které nabylo právní moci 9. října 2004, potvrdil dědický soud nabytí veškerého dědictví po N. S. dlužnici.

Odtud konkursní soud dovodil, že navrhující věřitel osvědčil svou pohledávku vůči dlužnici z první smlouvy ve výši 840.000,- Kč, splatnou 10. září 2001.

Další tvrzenou pohledávkou navrhujícího věřitele ve výši 840.000,- Kč, ze smlouvy o půjčce částky 1

milión Kč uzavřené mezi ním (jako věřitelem) a N. S. (jako dlužníkem) dne 6. června 2000 (dále též jen „druhá smlouva“), se konkursní soud pro nadbytečnost nezabýval.

Námitku promlčení první pohledávky, vznesenou dlužnicí, neměl konkursní soud za důvodnou vzhledem k uznání dluhu správkyní dědictví. Ze stejného důvodu neměl za promlčené ani splatné pohledávky dalších věřitelů dlužnice R. K. (300.000,- Kč z titulu smlouvy o půjčce uzavřené s N. S.), Ing. V. P. (3 pohledávky ze smluv o půjčce uzavřených s N. S. v celkové výši 5.308.494,- Kč) a Ing. M. M. (319.500,- Kč z titulu smlouvy o půjčce uzavřené s N. S.).

Proto konkursní soud uzavřel, že dlužnice je ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“) v úpadku ve formě platební neschopnosti.

K odvolání dlužnice Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným usnesením změnil usnesení konkursního soudu tak, že návrh na prohlášení konkursu zamítl (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý a třetí výrok).

Odvolací soud - vycházející ze skutkových závěrů konkursního soudu - dospěl na rozdíl od konkursního soudu k závěru, že (obě) pohledávky navrhujícího věřitele jsou promlčeny.

Odvolací soud - cituje ustanovení § 4 odst. 2 ZKV, § 110 odst. 1 věty druhé obč. zák. a § 175f věty první zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) - dospěl k závěru, že jelikož v případě první smlouvy jde o pohledávku ze smlouvy o půjčce ve smyslu § 657 a § 658 obč. zák., uplynula by promlčecí doba (kdyby dluh nebyl uznán) v pondělí 13. září 2004. S poukazem na obsah usnesení dědického soudu ze dne 22. července 2003 pak uvedl, že jím vymezený rámec činnosti správkyně dědictví odpovídá obsahu ustanovení § 175f odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. prosince 2004.

Uznávací prohlášení správkyně dědictví neměl odvolací soud za úkon směřující k uchování majetkových hodnot dědictví. K tomu uvedl, že povinností ani právem správce dědictví není pečovat o pasíva dědictví, tedy o hodnoty, které do dědictví nespádají, a jeho právem není provádět úkony směřující k vypořádání dědictví, byť by šlo o úkony jsoucí v zájmu nezletilého dědice.

Poukaz navrhujícího věřitele na závěry obsažené v rozhodnutí uveřejněném pod číslem 75/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nepokládal odvolací soud za přílehlavý, zdůrazňuje, že toto rozhodnutí řešilo pohledávku zůstavitele za jeho dlužníkem a nikoli pohledávku vůči zůstaviteli (jako dlužníku). Uznávací prohlášení je proto pro rozpor se zákonem ve smyslu ustanovení § 39 obč. zák. absolutně neplatným právním úkonem. Totéž by podle odvolacího soudu platilo i pro uznání zůstavitelova závazku předchozím správcem dědictví.

Pohledávka navrhujícího věřitele z první smlouvy je tudíž promlčena (u soudu byla uplatněna až podáním přihlášky do konkursu dne 20. května 2008).

Týž závěr učinil odvolací soud ohledně pohledávky navrhujícího věřitele z druhé smlouvy, splatné 6. prosince 2001 a uznané správkyní dědictví rovněž 1. prosince 2003. Běh promlčecí doby skončil podle odvolacího soudu v úterý 7. prosince 2004, když navrhující věřitel i tuto pohledávku uplatnil u soudu až 20. května 2008 (přihláškou pohledávky do konkursu).

V tom, že dlužnice uplatnila námitku promlčení pohledávky v situaci, kdy dluh jejím jménem předtím uznal někdo, kdo k tomu nebyl oprávněn, neshledal odvolací soud ani výkon práva, který je v rozporu s dobrými mravy.

V promlčení pohledávek, jimiž navrhující věřitel osvědčoval svou aktivní věcnou legitimaci k podání návrhu na prohlášení konkursu ve smyslu § 4 odst. 2 ZKV, pak odvolací soud spatřoval důvod k

zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu. Tvrzenými pohledávkami dalších věřitelů se již odvolací soud pro nadbytečnost nezabýval.

Proti usnesení odvolacího soudu podal navrhuující věřitel dovolání, namítaje, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Konkrétně dovolatel tvrdí, že usnesení dědického soudu z 22. července 2003 opravňovalo správce dědictví k uznání dluhu a že dědický soud, neměl-li v důvodech usnesení o přiznání odměny správce dědictví výhrady k činnosti správce dědictví, úkony správce dědictví konkludentně schválil.

Dovolatel míní, že úprava obsažená nyní v § 480a odst. 2 obč. zák. je dovoditelná i výkladem § 175f o. s. ř., ve znění účinném do 31. prosince 2004.

Tvrdí rovněž, že v českém právním řádu je nepřipustné oddělovat právo od povinnosti a za nesprávný má takový výklad, podle kterého má správce dědictví oprávnění pouze k aktivům dědictví. Odvolacímu soudu v této souvislosti též vytýká, že se nezabýval významem uznání závazku pro zachování majetkových hodnot patřících do dědictví, přestože mu byly předloženy důkazy o inominátní smlouvě uzavřené 13. srpna 2003 mezi zákonnou zástupkyní nezletilého dědice a věřiteli a nepřihlédl k jeho tvrzení, že bez této smlouvy by dědictví směřovalo k likvidaci.

Dovolatel má za to, že se odvolací soud nezabýval dopadem usnesení dědického soudu ze dne 9. září 2004 na případné prodloužení promlčecí doby. Má za to, že nabývá-li dědic tímto rozhodnutím pohledávky a stává se věřitelem, pak v případě, že soud tímtéž rozhodnutím deklaruje nabytí dluhu po zemřelé, je jeho rozhodnutí rozhodnutím, jímž věřitelům dědičky přiznává právo. Toto právo se jako takové promlčuje (podle § 110 odst. 1 obč. zák.) za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno, tedy od 10. října 2004.

A konečně dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že bagatelizoval jeho výhradu, že vznesení námítky promlčení je v rozporu s dobrými mravy. K tomu tvrdí, že na jeho postavení se zcela vztahují závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1839/2000 (jde o rozsudek ze dne 22. srpna 2002, uveřejněný pod číslem 59/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - dále též jen „R 59/2004“) a v nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 309/95, uveřejněnému ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 7, ročníku 1997, části I., pod pořadovým číslem 6.

Zákonem č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. ledna 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. prosince 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. prosince 2007).

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V rovině hmotného i procesního práva je pro dědění i pro postup soudu v řízení o dědictví určující okamžik smrti zemřelého (28. červenec 2001).

Podle ustanovení § 175e odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném k 28. červenci 2001, jež se nezměnilo do 31. prosince 2004 (dále též jen „v rozhodném znění“), vyžaduje-li to obecný zájem nebo důležitý zájem účastníků, učiní soud i bez návrhu neodkladná opatření, zejména zajistí dědictví, svěří věci osobní potřeby manželovi zůstavitele nebo jinému členu domácnosti, postará se o prodej věcí, které nelze uschovat bez nebezpečí škody nebo nepoměrných nákladů, popřípadě ustanoví správce dědictví nebo jeho části.

Dle ustanovení § 175f odst. 1 o. s. ř., v rozhodném znění, správce činí po dobu řízení o dědictví úkony nezbytné k uchování majetkových hodnot náležejících do dědictví, a to v rozsahu vymezeném soudem. Správce je povinen při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud. Jestliže to soud uloží, předkládá mu správce průběžné zprávy o své činnosti.

Výkladem citovaných ustanovení občanského soudního řádu se Nejvyšší soud zabýval (a to k žalobě dlužnice, týkající se úkonů prvního správce dědictví v dědickém řízení po zemřelém N. S.) již v rozsudku ze dne 14. ledna 2009, sp. zn. 21 Cdo 1246/2008, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročníku 2009, pod číslem 130.

Tam vysvětlil, že ustanovení správce dědictví představovalo jedno z možných neodkladných opatření, která soud v řízení o dědictví přijímá k zajištění majetku patřícího do dědictví a k jeho uchování a jejichž účelem je, aby se v zájmu dědiců nebo v obecném zájmu vyloučila možnost poškození nebo ztráty majetku, o němž se ukazuje, že patřil nebo mohl patřit zůstaviteli. Úkolem ustanoveného správce dědictví proto nebylo, aby při výkonu své funkce vykonával práva a plnil povinnosti, která ke svěřenému majetku příslušely zůstaviteli, ale aby činil jen takové úkony, které byly nezbytné k uchování majetkových hodnot náležejících do dědictví, a pouze v takovém rozsahu, který vymezil soud v usnesení o ustanovení správce dědictví nebo jiným způsobem. Správce dědictví ustanovený soudem podle ustanovení § 175e odst. 1 o. s. ř. (v rozhodném znění) tedy mohl ohledně svěřeného majetku zůstavitele činit jen takové úkony, které směřovaly k jeho uchování a k zamezení jeho poškození nebo ztráty, a pouze v takovém rozsahu, jaký stanovil soud.

Správce dědictví ustanovený soudem podle ustanovení § 175e odst. 1 o. s. ř. (v rozhodném znění) byl oprávněn a povinen činit takové úkony, které byly nezbytné k uchování svěřeného zůstavitelova majetku, zejména k zabezpečení proti jeho poškození nebo ztrátě. Právní úkony učiněné tímto správcem dědictví během řízení o dědictví, kterými by s majetkem náležejícím do dědictví nakládal nebo kterými by s ním činil jiná opatření přesahující rámec obvyklého hospodaření, jsou pro rozpor se zákonem neplatné (§ 39 obč. zák.).

K tomu Nejvyšší soud dále dodává, že činnost správce dědictví je zaměřena k uchování majetku náležejícího do dědictví, jenž mu byl svěřen. Správce dědictví je povinen postupovat s odbornou péčí a provádí veškeré úkony v běžných záležitostech. Uznání dluhu správcem dědictví však není úkonem nezbytným k uchování majetkových hodnot náležejících do dědictví. K takovému úkonu správce dědictví není oprávněn, i kdyby k němu měl svolení soudu.

Uznávací prohlášení učiněné správkyní dědictví 1. prosince 2003 je tudíž vskutku absolutně neplatným právním úkonem, s nímž účinky uznání dluhu spojovat nelze.

Opodstatněné nejsou ani dovolatelovy úvahy o povaze usnesení o dědictví (usnesení z 9. září 2004, jímž dědický soud potvrdil nabytí veškerého dědictví po zůstaviteli N. S. dlužnici jako jediné dědičce). Usnesení o dědictví není (ve výše označené dědické věci nebylo) rozhodnutím, jímž by bylo dovolateli (coby zůstavitelově věřiteli) přiznáváno právo, jež by mohlo být vymáháno soudním výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Jako takové pak ve vztahu k tvrzeným pohledávkám rovněž nemělo účinky předjímané ustanovením § 110 odst. 1 obč. zák. (srov. mutatis mutandis např. rozhodnutí uveřejněné pod číslem 19/1988 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

K výhradě, podle níž je vznesení námítky promlčení v rozporu s dobrými mravy, pak Nejvyšší soud odkazuje na důvody R 59/2004 (zmiňovaného samotným dovolatelem). Tam Nejvyšší soud na dané téma uzavřel, že dobrým mravům zásadně neodporuje, namítá-li někdo promlčení práva uplatňovaného vůči němu, neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje. Uplatnění námítky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námítku promlčení.

V daném případě nemá Nejvyšší soud na základě skutkového stavu věci zjištěného soudy nižších stupňů žádných pochyb o tom, že uplatnění námítky promlčení nebylo ze strany dlužnice výrazem zneužití práva a důvod odepřít vznesené námítce promlčení zákonem předvídané účinky (jež činí dovolatelovy pohledávky soudně nevymahatelnými) tak dán není. Odvolací soud i v tomto ohledu přijal o věci příslušný závěr.

Závěr odvolacího soudu, že dovolatel jako jediný navrhuje věřitel nebyl aktivně věcně legitimován k podání návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužnice, jelikož neosvědčil existenci pohledávek za dlužnicí (obě uplatněné pohledávky jsou promlčeny a promlčení bylo účinně namítnuto) se tudíž dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu zpochybnit nepodařilo.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2 a 6 o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)

- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)